

עלון שבת מעין חי

★ חדשות הקהילה ★

זמני חג הפסח תשע"ו

- שחרית ערב פסח 6:15
- סיום מסכת יתקיים בסוף התפילה
- סוף זמן אכילת חמץ 9:53
- סוף זמן ביעור חמץ 11:16
- כניסת החג 18:48
- מנחה 18:50
- ערבית 18:28
- סוף זמן אכילת אפיקומן 24:38
- שחרית 8:00
- מנחה 19:00
- צאת החג: 19:54
- שחרית חול המועד 7:00
- מנחה חול המועד 19:00
- ערבית חול המועד 19:30

פסח כשר ושמח!

זמני שבת

- כניסת השבת: 18:48
- צאת השבת: 19:54

★ פרשת השבוע ★

פסח

שמות פרק ד

(כא) ויאמר יקנוק אל משה בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המפתים אשר שמתי בך ועשיתם לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את העם: (כב) ואמרת אל פרעה כה אמר יקנוקני בכרי ישראל: (כג) ואמר אליך שלח את בני יעבדני ותמאן לשלח הנה אנכי הרג את בנה בך בך: (כד)

משה רבינו נשלח ע"י הקב"ה לבוא אל פרעה ולהזהיר אותו שאם לא ישלח את בני ישראל "הנה אנכי הרג את בנך בכרך". ויש לשאול מדוע הקב"ה אומר למשה רבינו רק את מכת בכורות? עשר מכות היו במצרים וכאן הקב"ה מזכיר רק את מכת בכורות. בשאלה זו עסק רש"י וכך הוא כותב "היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה". לפי דברי רש"י מכה זו היא האחרונה והקשה ביותר ולכן הזכיר הקב"ה דווקא את המכה הכי קשה.

אם נקרא את הפסוקים בלא פירושו של רש"י אפשר היה לומר שהמכה היחידה שפרעה ומצרים יקבלו היא מכת בכורות. ונסביר את הדברים.

אומר בעל ההגדה "ר' יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב" ושואלים המפרשים, מה הועיל רבי יהודה? כל תינוק של בית רבן יודע לומר בעל פה את כל מכות מצרים ובודאי שר' יהודה לא היה צריך לסימן זה על מנת לזכור. התירוץ שכותבים המפרשים הוא שהחידוש של ר' יהודה הוא החלוקה לקבוצות דצ"ך - קבוצה ראשונה. עד"ש - קבוצה שניה. באח"ב - קבוצה שלישית. עוד מעירים המפרשים שמכת בכורות [ב' אחרונה של באח"ב] לא שייכת לקבוצה השלישית. יוצא אם כן שיש לנו ג' קבוצות ומכת בכורות עומדת בפני עצמה.

שאלה אחרונה שנשאל היא מדוע היה צריך הקב"ה להביא עשר מכות על מצרים? הקב"ה יכל להוציא את בני ישראל גם במכה אחת.

אפשר לומר שבאמת היתה צריכה להיות מכה אחת למצרים - מכת בכורות. מכת בכורות באה לברר שיש מושג של בן בכור של הקב"ה - "בני בכורי ישראל". ההבנה שיש בן בכור היתה צריכה להספיק על מנת שפרעה ישחרר את בני ישראל ממצרים אולם פרעה אמר "מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה' ואת ישראל לא אשלח". הבעיה של פרעה היא יותר שורשית, לא רק שהוא לא מאמין בהבדל בין ישראל לעמים אלא שהוא לא מכיר במציאות הבורא כלל. נראה שעל רקע זה הגיעו שאר המכות. הקב"ה העביר את פרעה ומצרים שיעור באמונה, שלב אחרי שלב.

הזכרנו שהמכות מחולקות לג' קבוצות שבכל קבוצה ג' מכות. אפשר לראות שבמכה הראשונה שבכל קבוצה מוזכרת המטרה: במכת דם נאמר [דצ"ך] - "בזאת תדע כי אני ה'". במכת ערוב [עד"ש] נאמר - "למה תדע כי אני ה' בקרב הארץ". במכת ברד [באח"ב] נאמר - "בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ". פרעה והמצרים עוברים כאן תהליך קודם "כי אני ה'" ואח"כ "כי אני ה' בקרב הארץ", ה' גם פועל בעולם ובסוף "כי אין כמוני בכל הארץ".

לאחר שפרעה ומצרים עוברים את סדרת החינוך אפשר להגיע למכה האחרונה - מכת בכורות שמטרתה היא "למען תדעו אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל", יש מושג של בן בכור ואצל הקב"ה הבן הבכור זה ישראל.

פינת ההלכה והמנהג

שאלה: האם יש דרך שבה מותר לכתוב בחול-המועד?

תשובה: כתיבה היא אחת המלאכות האסורות בחול-המועד. הכתיבה האסורה היא ביד, ואילו כתיבה במחשב או בטלפון מותרת, מכיוון שאינה כתיבה ממשית. אפשר להתיר כתיבה בתנאים מסויימים, וכאן יש הבדל בין כתיבה המוגדרת 'מעשה אומן' לבין כתיבה הנחשבת 'מעשה הדיוט'. כתיבה רגילה ביד נחשבת 'מעשה הדיוט'. מי שרגיל לכתוב 'איגרת שלומים' לחברו או לבן משפחתו (מכתב שבו הוא שואל בשלום חברו ומספר לו על הנעשה אצלו), והמועד הקבוע חל בחול-המועד – רשאי לכתוב, וכל-שכן אם עליו לענות על מכתב שחברו מצפה לתשובה עליו (כל זה בתנאי שלא הועיד מראש את הכתיבה לחול-המועד). נהוג לכתוב את השורה העליונה באלכסון, כדי לזכור את קדושת המועד. איגרות בענייני מסחר שהם 'דבר האבד' (ולא השאיר אותן מראש לחול-המועד), מותר לכתובן אף בלי שינוי כלשהו מהרגיל. מותר לרשום קניות בהקפה ולרשום חובות.

ציורי ילדים ומילוי חוברות צביעה, אין בהם איסור. גם הרכבת פאזלים, כתיבה בגיר על לוח, כתיבה וציור על עוגות, וכל כתב שאינו מתקיים – מותרים. כתיבה גרפית או כתיבת סת"ם נחשבות 'מעשה אומן'. כתיבה זו מותרת רק אם מדובר ב'דבר האבד', היינו כשיש חשש להפסד כספי גדול, או אם היא נעשית "לצורך רבים לצורך המועד". למשל, מותר לתקן ספר-תורה, אם אין ספר-תורה כשר אחר לקריאה בחג.

סיפור לשבת

עד לא-מכבר הוא היה יהודי אמיד, שהתגורר בבית מפואר. דלת הבית הייתה תמיד פתוחה לרווחה, והעניים הרגישו בו בני-בית. הוא היה יהודי של תורה וחסד, מחסידיו של האדמו"ר רבי ישראל מרז'ין.

אך הגלגל התהפך ואט-אט ירד האיש מנכסיו. בתחילה נאלצו בני המשפחה לקמץ בהוצאות לא-הכרחיות, ובמשך הזמן החמיר המצב יותר ויותר. הם לא היו רגילים לחיי צער ודוחק, אך קיבלו את הדין באהבה. מפעם לפעם היה האיש מוכר דבר מחפצי הבית, ובכסף שקיבל פרנס את המשפחה לזמן-מה.

חג-הפסח התקרב ובא, ודאגה מילאה את לב בני-הזוג. מצות, יין, בגדי חג לילדים, היו רק מקצת הדברים הנחוצים לחג, ועדיין לא היה שום מקור לכל אלה. על רקע זה הציקה להם שאלה מכאיבה ומיסרת, שריחפה באוויר – שאלת הכוס.

בימים שעברו, בזמנים הטובים, היו החסיד ואשתו מחבבים במיוחד את חג-הפסח. סביב שולחן הסדר הגדול הסבו אורחים רבים. את השולחן פיארו כלים נאים ויקרים. אך את רוב תשומת-הלב תפסה כוסו של אליהו הנביא. זו הייתה כוס מפוארת ויקרה, עטורה אבני-חן, ששובצו בה לכבוד ולתפארת.

עתה, בהגיע חג-הפסח, לא נותר עוד דבר מכל כלי הפסח היקרים, שנמכרו במשך הזמן. נותרה רק כוסו של אליהו הנביא – הגביע המפואר והנוצץ. כאשר סוף-סוף העזו להעלות את השאלה על דל שפתותיהם, הייתה דעתו של הבעל כי אין ברירה אלא למכור את הכוס ובלבד שיוכלו לקיים את חג-הפסח כהלכתו.

לעומתו, דעתה של האישה הייתה נחרצת. "מוטב לנו להסתפק בליל הסדר במועד ובלבד שלא למכור את הכוס המיוחדת", אמרה. בעלה, שהבין לרוחה, קיבל את דבריה.

הגיע ערב החג. לא היה הרבה לעשות בהכנות לחג. בעוד היום גדול לבש הבעל בלב שבור את בגדי החג הישנים ויצא אל בית-הכנסת. לאשתו אמר: "הערב שאשר בבית-הכנסת עד צאת אחרון המתפללים. לא אוכל לשאת את הבושה, לראות את כל המתפללים חוזרים לביתם עם אורחיהם, ובביתנו אין כול". מעיניה של האישה התגלגלו שתי דמעות חמות. היא החלה לסדר את הבית והתחזקה באמונה שהקב"ה לא יעזוב אותם גם בצרתם.

לפתע נשמעה דפיקה על דלת הבית. האישה היססה לרגע. 'מה אעשה אם זה אורח המבקש מקום לאכול בליל הסדר?', חשבה בליבה. ואכן, כשפתחה את הדלת עמד מולה יהודי שנראה סוחר אמיד, ושאל: "הגעתי לעיר לרגל מסחרי. חשבת שאספיק לחזור לביתי קודם החג, אך לא הצלחתי לסיים את עסקיי. האם אוכל להתארח אצלכם בליל הסדר?".

בכאב-לב ענתה האישה כי בחפץ-לב היו מוכנים לארחו, אולם עניים מרודים הם ובבית אין כול. מוטב יפנה לבית אחר, שבו יוכל ליהנות מסעודת חג מכובדת. האיש מיהר להגיב: "אם הבעיה כספית, אתן לך סכום גדול המספיק לכל צורכי החג בהרחבה. מהרי אל השוק וקני לך בשפע את כל הדרוש, מזון ובגדים, ואני אשמח להיות אורחכם בליל הסדר". באומרו זאת מסר לידי האישה צרור שטרות והלך לדרכו. מופתעת ונרגשת מיהרה האישה לקנות את כל צורכי החג. במרץ התייצבה במטבח, לקלף ולבשל ולהכין את מאכלי החג במיטב מומחיותה, כפי שעשתה בשנים הטובות. בזמן שנותר הספיקה לשוות לבית מראה חגיגי, והדליקה בו נרות רבים, מפיצי אור יקרות לכל עבר.

בשעה מאוחרת צעד החסיד מבית-הכנסת לעבר ביתו וליבו כבד עליו. "איזו הרגשת חירות אפשר לחוש בשולחן סדר עלוב כל-כך", הרהר בדרכו. אך כשהתקרב לביתו הופתע לראות את האור הרב הבוקע מן החלונות.

הוא נדהם שבעתיים כאשר אשתו קיבלה את פניו בברכת 'חג שמח' לבבית, לבושה בבגד חגיגי חדש, שהספיקה לקנות לעצמה בצוהרי היום. "גם לך קניתי בגד חדש. גש-נא להחליף את הבגד הישן, ואז אספר לך הכול", אמרה בעליצות. הם חיכו לאורח, וכשעברו השעות והוא לא בא, החלו בעריכת הסדר. לאחר אמירת ההגדה הגיעו "שולחן עורך", והחסיד פצח בשירי הלל והודיה לה' על כל הטוב שגמלם. לפתע נשמעו שוב דפיקות בדלת. זה היה האורח הסוחר שהבטיח לבוא. הוא נכנס בפנים מאירות וישב אל השולחן, אולם במקום לעשות קידוש ולערוך את הסדר, החל לברכם, ובני הזוג הרעיפו עליו את תודותיהם. כשסיים לברכם קם ממקומו, פנה אל הדלת ונעלם. בני הזוג נותרו פעורי-פה, ובאין ברירה המשיכו בסדר. בימים הבאים לא הצליחו להירגע מהחויה המיוחדת, והחליטו לנסוע יחדיו אל רבם, הצדיק מרז'ין. רק הוא יוכל לתת להם הסבר מספק.

בבואם אל הצדיק סיפרו לו הכול, מהחלטתם שלא למכור את כוסו של אליהו ועד ביקורו המוזר של הסוחר. חיוך עלה על פני הצדיק והוא אמר: "ראו איזו זכות גדולה נפלה בחלקכם! זכיתם לראות את אליהו הנביא בכבודו ובעצמו, שחרדתם לכבודו, לכבד ולקשט את כוסו מדי שנה בשנה. אולם האישה, שבחרה בחיי דוחק והתעקשה שלא למכור את הכוס, זכתה לראותו פעמיים!".

"זכרתי לך חסד נעורייך
אהבת כלולתיך לכתך
אחרי במדבר בארץ
לא זרועה." (ירמיה ב,ב)